

BREDASCHE

COURANT.

Staat-, Letterkundig-

en Wetenschappelijk

Nieuws-

Blad.

Donderdag

3 September.

PUBLICATIE.

BURGERMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD BREDA, brengen bij deze ter kennis der Ingezetenen, dat in den loop dezer maand, door de Heeren Opper-Brandmeesters, vergezeld door den Commissaris van Policie, en den Stads-Architect, zal worden gedaan, eene generale Brandschouwing, waarbij nauwkeurig zal worden gelet of de stookplaatsen behoorlijk zijn gezuiverd, en of alle brand- en andere licht vuurvattende stoffen op eene genoegzamen afstand van de schoorsteenen en verdere stookplaatsen zijn verwijderd en geborgen. — Met uitnodiging om gezelde Opper-Brandmeesters in hunne te doene inspecties grenzen te belemmeren, en met waarschuwing voorts, dat allen en een iegelijk, zonder onderscheid, die zal worden bevonden in contraventie van het reglement op het weeren van brand, zal worden beboet en gestraft overeenkomstig de bepalingen, tegen de overtreders gestatueerd.

BREDA, den 1sten September 1835.

DE ROY, Vt.
Ter ordonnantie van dezelve,
De Secretaris der Stad
H. W. SCHAUKES.

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT

Brussel. — Na eene lange discussie over de orde van staatsaanspraak zijn de belgische afgevaardigden het gisteren eens geworden om de discussie over het ontwerp betreffende de katoen-industrie tegen staatsaanspraak maandag aan de orde te stellen. Voorts werd in de zitting van gisteren de wet op de vreemdeelingen, bij definitieve stemming, met 64 tegen 10 stemmen, aangenomen.

Heden (1 September) waren te Antwerpen geboortd: Belg. 100%; O. Metall. 102; Sp. Guibhard 33; Perpet. 32%, 33, 33; Cortes 29%, 30%, Comp. 18; Uitgeest 14; Nap. 98%, 98, 98; Rom. L. 99%; Id. te Antw. 97; Braz. 84.

FRANKRIJK.

PARIS, den 30sten Augustus.

In het overig gedeelte der zitting van de kamer van afgevaardigden van gisteren, zijn de verdere artikelen van de wet op de drukpers achtereenvolgens aangenomen, en is eindelijk de geheele wet, bij geheime stemming van witte en zwarte ballen, doorgegaan met eene meerderheid van 73 stemmen. Er waren 379 leden tegenwoordig en 226 verklaarden zich voor, en 153 tegen de wet. De overige in de zitting van gisteren aangenomen artikelen zijn hoofdzakelijk deze:

Art. 15. De gerant van een dagblad zal verplicht zijn elk Nummer voor minnuit te teekenen; het verzoeken daarvan zal gestraft worden met eene boete van 500 tot 3000 fr.

Art. 16. De opname van antwoorden en teretwijzingen zal des anderen daags na de verzending gratis geschieden en verplichtend zijn.

Art. 17. De gerant zal verplicht zijn de officiële stukken, verbaal, teretwijzingen enz. aan 't hoofd van zijn blad des anderen daags na ontvangst te plaatsen.

Art. 18. In geval van veroordeling eens gerants voor misdrijf ter zake der drukpers zal, gedurende den tijd van gevangenis en ontzegging van burgerlijke rechten, het blad niet kunnen verschijnen, tenzij een ander gerant zich voordoet die de bij de wet vereischte voorwaarden inbegrijps ten volle vervuld heeft.

Art. 19. Geen teekening, plaat, medaille, prent of zinnbeeld kan worden uitgegeven zonder voorafgaande autorisatie van den minister van binnenlandsche zaken en den prefect van het departement. In geval van overtreding zullen de exemplaren ogehald worden, en de uitgever met eene maand tot een jaar gevangenis en van 100 tot 1000 fr. boete gestraft worden.

Art. 20. In Parijs noch in de departementen zal geen schouwburg kunnen opgericht worden, zonder voorafgaande autorisatie van den minister en den prefect; evenzoo wat de voor te stellen stukken betreft; de overtreders zullen met eene maand tot een jaar en van 1000 tot 5000 fr. boete gestraft worden.

Art. 21. De autoriteit kan om redenen van openbare orde de voorstelling van een stuk verbieden, en zelfs den schouwburg doen sluiten.

Er zal een reglement voor de wijze van ten uitvoer legging der voorenstaande bepalingen worden opgemaakt, 't welk in de volgende zitting tot wet zal worden aangenomen.

— Het heeft zich bevestigd dat de gevangene Papin het koft na zijne arrestatie weder ontkomen is. Het Journal de Paris zegt daaromtrent het volgende: Na den avond in zijne woning gevestigd te zijn, werd hij des nachts weder uit de boudoierie gehaald om tegenwoordig te zijn bij eene huissoeking in zijne wo-

ning, die door den regter van instructie Legadinec, bevolen en door den commissaris van policie Mellet, uitgevoerd werd; daarbij werd het verhoor niet gesond spoorsmaatregelen genomen en viel het den gevangene niet moeijelijk in de boudoierie en als zodanig te handelen in zijne eigene woning te ontsnappen. Hij had den avond te voren een verhoor van den heer Pasquier ondergaan, dat zes oren geduurd had. De instructie is aan den heer Legadinec opgenomen en de commissaris van policie van zijn post ontsien.

— Zoo men verzekert zou den heer de Rigny, die in Italië met eene geheime zending betrukt is, den post van ambassadeur te Londen worden opgedragen.

— Door buitengewone gelegenheid heeft men bijzondere berigten uit Madrid van den 22sten dezer. De meening der rechte toen algemeen in de hoofdstad, dat het tegenwoordig ministerie zich niet lange meer zou kunnen staande houden, voor 't minst eene wijziging zou ondergaan; de ministers Alvarez Gurra, Garcia Herreros en Alameda zouden waarschijnlijk hunne posten verlaten, doch de kenne hunner opvolgers eerst bepaald worden na de komst van den heer Mendizabal te Madrid, als met wien de graaf Torcuato zich daaromtrent wilde verstaan.

De tijdingen te Madrid uit de provinciën ootvangen, melden, dat op vee plaatsen het berigt van het gebeurde in de hoofdstad op den 16 tot den 18den, het seie tot eene dergelijke beweging was geweest, welke echter op het berigt van den keer die de zaken te Madrid hadden genomen, ook weder spoedig eveneens was bedwongen geworden. Zulke was onder anderen het geval geweest te Chocoma, 't welk door een der hoofdleiders van de oulisten te Madrid, den afgevaardigde Caballero, vertegenwoordigd wordt, te Guadalupe enz. Te Valladolid scheen het ernstiger te zullen worden; op het daar aangebragt bevel om troepen naar Madrid af te zenden, had de revolutionaire partij het hoofd opgestoken en eveneens het grauw reeds naar de kloostergebouwen om dezelve even als in Barcelona en Saragossa aan de flammen prijs te geven, toen de autoriteiten krachtdadig tuschen beiden kwamen en de volkswoede bedwongen werd.

Ten gevolge van de jongst genomen maatregelen tegen de drukpers had het blad l'Eco opgehouden te verschijnen; en was een ander, la Revista, geheel onbeduidend. Drie hoofdpersonen, die het meest in de jongste troebelen betrokken zijn, de heer Isturiz Las Navas en Caballero, hadden zich tot nog toe aan alle aansporingen weten te onttrekken. Eenige gedeputeerden, die men onder vermpeden heeft gearresteerd, zijn weder vrijgelaten. De deputatie, die het adres aan de koningin naar la Granja is gaan overbrengen, zal voor eene militaire regtbank te regt staan. Een der leden, de hertog d'Abrantes, kolonel der stedelijke militie en grande van Spanje, had om de gunst verzocht van ten gehogre bij de koningin te worden teugelaten, doch het is hem geweigerd.

Te Madrid wil men voortdurend niets weten van de elders gespreide geruchten eener ontworpen schikking tuschen de regering der koningin en de karlisten.

In een naschrift van bovengemelde bijzondere berigten wordt nog gemeld, dat Torano, in 't belang der openbare rust, tot de onmiddellijke hervorming van het ministerie besloten had, zonder de komst van Mendizabal af te wachten; de marechal de camp Moreda plaatselijke kommandant te Valladolid, zou Alameda in 't departement van oorlog vervangen; de heer de la Riva Herrera zou in de plaats van Alvarez Gurra komen; Garcia Herreros de portefeuille van justitie behouden.

De bijzondere berigten uit Bayonne van den 26sten houden, dat het hoofdkwartier der karlisten den 22sten nog te Estella was. Te Bayonne wilde men weten, dat de generaal Evans bij zijne komst te St. Sebastiaan een post een uur van daar, Erangi genaamd, had willen versierken, doch dat Jaureguy zich daartegen verzet had, bewerende dat de Engelschen, gekomen om in het veld tegen de karlisten te strijden, niet noodig hadden zich te St. Sebastiaan te delken, doch dat de generaal Evans geantwoord had, dat de Engelschen wel dergelyk gekomen waren om St. Sebastiaan te versierken en zij zich daar zouden handhaven.

Zes bataljons karlisten zijn dezer dagen van het koep van Estella in de districten van Estella naar de zijde van Ompar en Bayonne getogen om de ligting der nieuwe manschap te beproeven; en hebben dit voornemen opgehoofd uitgevoerd, schoon de Engelschen zich in genoegzaam getal op hunnen weg bevonden.

— Berigten uit Algiers tot den 22sten melden dat de karlisten daar sterk, inzonderheid onder de joden, bevestigd. Het aantal overledenen bedroeg tot dien dag 1,271.

(Heden, nithoofde van den Zondag, geene fonden notitie.)

Bij koninklijk besluit van 9 dezer is door Z. M. een algemeen reglement vastgesteld op het bestuur der herstelde Evangelisch Luthersche kerk in ons Rijk; dewelk kracht van wet zal hebben voor die gemeente te Amsterdam, en voor de met deselve verbroederde gemeenten te Enkhuizen, Medemblik, Gorinchem, Harlingen, Zwolle, den Helder en Huisduinen. Het bestuur van dit kerkgenootschap is tweeledig, *algemeen* en *bijzonder*. Het eerste waartoe alle zaken behoren, het geheele kerkgenootschap betreffende, wordt uitge oefend voor eene algemeene kerkelijke vergadering en eene algemeene kerkelijke commissie. Het andere, ten doel hebbende de behartiging der plaatselijke aangelegenheden van de bijzondere gemeenten, is aanbevolen aan de plaatselijke kerkelijke kollegien. Aan allen, die onderscheidene betrekkingen met het kerkelijk bestuur belast zijn, wordt ten hoofddoel gesteld de bevordering van het ware Christendom in het algemeen, en de zorg voor de belangen der herstelde Evangelisch Luthersche kerk, in het bijzonder de handhaving der leer, vervat in de op Gods woord gegronde geloofsbelijdenissen der Luthersche kerk, de bewaring van orde en eendragt en de aankweeking van liefde voor Koning en Vaderland. Het hoogste bestuur van dit kerkgenootschap is opgedragen aan eene algemeene kerkelijke vergadering bestaande uit afgevaardigden der onderscheidene, tot hetzelfde behorende gemeenten. Het getal dezer afgevaardigden zal zesien zijn, waarvan acht leeraars en acht gemeente leden; namelijk twee leeraars en zes leden uit de gemeente van Amsterdam, benevens zes leeraars en twee leden uit de overige gemeenten. Voor elk afgevaardigde wordt een plaatsvervanger benoemd, om zoo noodig tusschentijds voor denzelfden te kunnen optreden. De algemeene kerkelijke vergadering wordt eene maal 's jaars te Amsterdam gehouden en geopend op den eersten woensdag in de maand Augustus. Uitspraken dezer vergadering kunnen, dit verlangd wordende, aan eene vergadering van revisie worden onderworpen, welker doel is de bekrachtiging, wijziging of vernietiging der gedane uitspraak; dezelve bestaat uit den secretaris, uit twee andere leden der algemeene kerkelijke vergadering, door dezelve vooraf te dien einde benoemd, en uit de plaatsvervangers van de overige leden der vergadering. Daarenboven bestaat er eene algemeene kerkelijke commissie, welke te Amsterdam vergaderden zamen gesteld is uit vier afgevaardigden van Amsterdam, daaronder twee predikanten en uit drie afgevaardigden van de andere gemeenten, bij voorkeur predikanten. De leden dezer commissie worden benoemd uit de leden der algemeene kerkelijke vergadering: De gewone vergaderingen worden tweemaal 's jaars gehouden, op den derden woensdag in de maand April en op den eersten woensdag in de maand November. Eindelijk wordt er ingesteld een plaatselijk kerkbestuur, en moeten er, daar waar zulks uitvoerbaar is, de navolgende kollegien bestaan: 1o. een groote kerkenraad, bestaande uit predikanten, onderlingen en diakenen; 2o. een consistorie, of kerkeraad, bestaande uit predikanten en onderlingen; 3o. eene vergadering van onderlingen; en 4o. eene vergadering van diakenen.

Uit 's Hage schrijft men van gisteren:

Gisteren avond hebben HH. KK. HH. de beide oudste zonen van Z. K. H. den Prins van Oranje de voorstelling in den Franschen schouwburg bijgewoond. Waarschijnlijk zal Z. K. H. de Erfprins bij de aanstaande hervatting van de lessen aan de Leidsche hoogeschool, zijn verblijf wederom in deze stad vestigen, om de lessen te Leiden geregeld te kunnen bijwonen. Tevens verzekert men dat Z. K. H. de Prins van Oranje niet onmiddellijk naar het leger zal terug keeren, maar eenigen tijd alhier verblijven.

In den afgelopen nacht is in deze Residentie, van zijne reis naar buitenslands, teruggekeerd Z. Exc. de minister van Financien, baron van Tets van Goudriaan. In den loop van den dag van heden, heeft Z. Exc. aan onderscheiden ambtenaren, tot zijn departement behoorende, geoordeeld, en zelf het ministerie reeds bezocht.

Onder de verschillende personen, die in de laatste dagen in deze Residentie zijn aangekomen, maakt men inzonderheid op den graaf de Starhemberg, kamerheer en generaal in dienst van Z. M. den Keizer van Oostenrijk, en voorts de baron Uxwels en de heer von Walkoff, de eerste kamerheer, de ander kolonel in dienst van Z. M. den Keizer van Rusland.

Gisteren morgen is alhier doorgetrokken het 3de bat. en haden het 2de bataillon der 2de afdeeling infanterie, beide van Bergen-op-Zoom komende en zich naar 's Bosch begevende.

De Utrechtsche Courant deelt het berigt mede, dat het paviljoen in den Hout, nabij Haarlem, eerstdaags zou ingerigt worden tot een Militaire Akademie.

De markies van Douro, zoon van den hertog van Wellington, benevens de luitenant-kolonel Mitchell en Cook van Londen te Hamburg aangekomen, zich naar het kamp van Kalisch begevende.

Uit Arendahl in Noorwegen wordt dd. 11 augustus het volgende geschreven:

Luidens hier ontvangen berigten van IJsland, is de toestand aldaar zeer treurig. Het Groenlandsche ijs had zich in den vorigen winter derwijze tegen het land aangedrongen, dat de West-, Noord- en Oostkust geheel daardoor bedekt waren, hetgeen de visscherij, het gewigtigste middel van bestaan der bevolking, belette en vernietigde. Het stormachtige en mistige weder, dat met het Groenlandsche ijs mede kwam, had verscheiden schipbreuken berokkend, waaronder vier Fransche visscher-schepen, waarvan slechts de manschap gedeeltelijk kon worden gered. Van een schip met 12 man equipage reddeden zich alleen de stuurman en drie matrozen door zwemmen; deze zijn thans hier aangekomen om door scheepsgelegenheid ten hantent weder te keeren. Niet alleen de zee geeft reden tot deze treurige schildering. Ten gevolge van den harden winter hebben de landlieden eene menigte schapen verloren, zoo zelfs dat sommige boeren van 600 schapen niet meer dan een 30tal hebben overgehouden. De zomer was allerakeligst. Zoowel in juni als juli heeft het bijna zonder tusschenpozen in het gebergte gesneeuwd en gefroren; weshalve de lammeren op vele plaatsen bezweken, en geenezaam nergens hooi gewonnen werd. De handeldrijvende zich bijna uitsluitend tot granen; deze waren zoo teruggebleven dat men zeer weinig had overgehouden. De Fransche

korvet *Recherche* was naar IJsland gekomen, en zette, na twee natuuronderzoekers ontscheept te hebben, die het land met een wetenschappelijk iozigt willen doorreizen, hare vaart langs IJsland en Groenland voort, om sporen te ontdekken van de vermoedelijk in die wateren verongelukte oorlogsbrik *la Lilloise*.

D U I T S C H L A N D .

FRANKFORT den 30sten Augustus.

Volgens berigt uit Breslau van 24 Augustus is H. M. de keizerin van Rusland, met de grootvorstin *Olga* en den grootvorst *Konstantijn*, alsmede H. K. H. prinses *Frederik* der Nederlanden den 21sten te Fischbach aangekomen, Z. K. H. prins *Frederik* der Nederlanden was den 22sten, na den keizer van Rusland tot Kalisch begeleid te hebben, door Breslau naar Fischbach gereisd, terwijl de grootvorst *Michael* den 24sten door die stad gekomen was, zich naar Kalisch begevende.

— Uit Warschau schrijft men van den 23sten:

Toen de inwoners van Warschau eergisteren het berigt ontvingen, dat Z. M. de keizer in den besten welstand te Kalisch was aangekomen, hebben zij uit eigene beweging aan de overheden verzoek gevraagd, eens illuminatie op te steken. Dit hun toegestaan zijnde, is de geheele hoofdstad, daerzelve, op een zeer prachtige wijze verlicht geworden.

Verder wordt ook uit Warschau gemeld, dat men aldaar wilde weten, dat Z. M. de keizer zich slechts zoo lang te Kalisch zou ophouden als noodig is, om de aldaar liggende troepen in oogen-schouw te nemen; onmiddellijk daarna zou Hoogstdezelve de reis naar Pruisen voortzetten. Z. D. de vorst Stadhouder van Warschau zal, tot na het einde der manoeuvres, te Kalisch blijven.

In de zitting der Badensche afgevaardigden, van den 25sten Augustus, is beraadslaagd over het verslag der commissie, betrekkelijk het voorstel van den heer *Welcker*, om de gebreken in de wetgeving op de vrijheid der drukpers af te schaffen. De heer *von Rotteck* stelde nog voor, om, bij uitbreiding van de voordragt der commissie, te verzoeken, dat de regering, in afwachting van het op den volgenden landdag in te dienen ontwerp van wet op de vrijheid der drukpers, de thans bestaande gebreken, bij wijze van verordening, af te schaffen, doch vond geene ondersteuning bij de kamer, welke vervolgens het voorstel der commissie eenstemmig heeft aangenomen.

In de zitting van den 26sten, verklaarde de minister *Winter*, dat de Stenden-vergadering op vrijdag den 28sten, zou gesloten worden.

De Piemontsche Courant wedersprekt het door fransche dagbladen gegeven berigt, dat de koning, bij de aanadering der cholera, zijne staten verlaten had. Hoogstdezelve was integendeel op zijn slot *Bacconigi* gebleven, ook toen de ziekte tot in den omtrek was doorgedrongen. Overigens schijnt het niet, dat de ziekte in het Noordelijk Italië tot nog toe zeer groote vorderingen maakt. In *Villafranca* was zij sedert 16 dagen verdwenen; en te *Nizza*, *Coni* en *Genoa* aan het afnemen.

Op den Hongaarschen rijkedag van den 14den Augustus II. is een keizerlijk rescript voorgelezen, waarbij de stendes, met opmerking van het gewigtig tijdsverlies, tot eene spoedige afdoening hunner werkzaamheden werden uitgespoedigd. Na eenige daarop kort achter elkander gevolgde zittingen zijn in eene vereenigde zitting van den 19den vijf onderscheiden voorstellen, waaronder die over de censuur der advokaten, de bijeenroeping van den Zeybergischen landdag, en den titel des keizers als koning van Hongarije, gelezen en den aartschertog *Palatin* overgegeven geworden. Allerwaarschijnlijkst zou nu de rijkedag spoedig uiteen gaan, en wel nog voor de opening van den Zeybergischen landdag.

Door de Grieksche regering is, ingevolge koninklijk bevel van den 29sten Maart (10 April), aan het Russische bewind bekend gemaakt, dat de russische koopvaardij-schepen in de grieksche havens gelijke regten met de grieksche zullen genieten. Ten gevolge van dien, zullen ook wederzijds in de russische havens de grieksche koopvaardij-schepen gelijke regten erlangen als de russische.

Uit Triest worden van den 17den nadere berigten uit den omtrek van *Scutari* medegedeeld. Volgens dezelve was het voordeel thans aan de zijde der insurgentes. Bij het vroeger vermeld gevecht van *Alessio* hadden de Turksche troepen een verlies van 700 dooden en gekweteten geleden, en had dat der insurgentes slechts ruim 100 bedragen. De gevolgen daarvan waren zeer gewigtig geweest, dewijl andere onder de bevelen van den Rumely *Wallassy* aanrukkende hulptroupen, op het vernemen van de nederlaag, geweigerd hadden tegen de insurgentes te vechten en afgetrokken waren. De Rumely *Wallassy* had daarop eenen gevolmachtigde naar *Scutari* gezonden om de voorwaarden der insurgentes te vernemen, waarop zij tot een vergelijk wilden komen. Deze hadden als hoofvoorwaarden gesteld: de uitlevering van den Pacha; de slechting der citadel of overgave in hunne handen; waarop zij de wapenen zouden nederleggen, onder de mit, dat de Porte geen grootere strijdcracht naar *Scutari* afzond. De afgezant had geen beslissend antwoord hierop durven geven, maar verlangd dat twee afgevaardigden uit de stad den voorslag der ingezetenen met hem aan den Rumely *Wallassy* gingen overbrengen en hierin had men bewilligd. Of het nu den laatstgemelden ernst was eene schikking te treffen, of dat hij slechts tijd zocht te winnen, zou de tijd leeren. De in de citadel opgesloten Pacha, wel bewust dat er hulp uit *Konstantinopel* in aantocht was, bleef zich hardnekkig verdedigen. Van de verschijning eens blokade eskaders op de Albanische kusten wordt in deze berigten niets gemeld.

Te Weenen waren den 24sten Augustus genoteerd: Metaal. 102%; 4 pCt. 98%; Bankactien 1320.

Letterkundige en Wetenschappelijke Nieuws tijdingen.

DUITSCHLAND. — Al wederom een ontwerp tot het stichten van een genootschap! Een Augsburgsch Blad, *Sion*, waarin onlangs eene reeks van Artikelen voorkwam, aan den lof der Jesuiten toegewijd, heeft thans eene inschrijving geopend, om voor de Jesuiten een monument op te richten.

FRANKRIJK. — Het Aziatisch Genootschap van *Bengalen* heeft aan dat van *Parijs* de geheele Tibetaansche verzameling van Buddhistisch-godsdienstige boeken, den titel dragende van *Kahgur*, ten geschenke gezonden. Dit is het eenige exemplaar 't welk in *Europa* gevonden wordt; het bestaat uit honderd boekdeelen in langwerpige folio, ongeveer 3 voet lang en één voet breed. Het is gedrukt op bruin papier, 't welk uit de binnenste lagen van boomschors schijnt vervaardigd te zijn. De Lama van *Butan* heeft de stereotypen of de van hout gesnedene letterplaten des werks in bewaring, en laat van tijd tot tijd er eenige exemplaren van afdrukken voor de tempels. Een dergelyke werd door den Engelschen Resident Henson in *Kathmandu* gekocht en naar *Calcutta* gezonden; een tweede werd door CSOMA DE KOROS uit *Tibet* medegebracht. Hierdoor bevond zich het Aziatisch Genootschap te *Calcutta* in het bezit van twee exemplaren, en het is een van deze, welk het thans aan het Aziatisch Genootschap te *Parijs* heeft gezonden. Het laatstgenoemde genootschap heeft te gelijker tijd bericht gekregen van bezendingen oudheden uit het Baktrische monument van *Manikina*, toegezegt door de Generaals VENTURA en COURT; terwijl zich thans te *Parijs* ook bevinden de Baktrische en Indo-Skytbische oudheden van KONIGERBERG, die zelf zich op dit oogenblik in *Engeland* ophoudt.

NEDERLANDEN. — De Boekhandelaar W. MESSCHERT te *Amsterdam* heeft het voornemen aangekondigd, om eene verzameling brieven van BILDERDIJK in 't licht te geven, en de vrienden des grooten dichters, die in het bezit mogten zijn van brieven, geheel of gedeeltelijk ter uitgave geschikt, dezelve tot het voorschrevene einde te willen afstaan. De Uitgever belooft bij eene onderneming van zoo terderen aard, als de uitgave van bijzondere brieven is na den dood des Schrijvers, met de meeste kiescheid te zullen te werk gaan, en zich daarbij te zullen bedienen van den raad van twee bekende hoogschatters van BILDERDIJK, de Heeren W. DE CLERQ en Mr. J. DA COSTA, terwijl tot rigtsnoer is aangenomen, dat de uit te geven brieven of gedeelten uit dezelve belangrijk moeten zijn, of uit een biographisch oogpunt, of voor de kennis van BILDERDIJKS karakter, of tot opheldering van eenig gedeelte zijner werken, of voor wetenschap en kunst in 't algemeen. De Heer MESSCHERT heeft reeds van onderscheidene vrienden des Dichters belangrijke bijdragen voor zijne verzameling ontvangen.

BOEK BESCHOUWING.

HERINNERINGEN, INDRUKKEN, GEDACHTEN EN TAFEREELLEN, opgedaan gedurende eene reis naar het Oosten (1832—1833), of aanteekeningen van een reiziger, door ALPHONSE DE LAMARTINE, lid der Fransche Akademie. Eerste deel. Breda en Amsterdam, bij F. P. STERK en L. VAN BAKKENES. Pr. f 2,90.

Groot was de verwachting naar het werk van *De Lamartine* over zijne reis naar het Oosten, en nog hooger werd die gespannen door de voorproef van hetzelfde, gegeven in het *Bezoek bij Lady Esther Stanhope*. Men was verlangende een man, wiens gemoedsstemming en dichterlijk gevoel hem opgewekt door het gezicht der landstreken, waar de godsdienstige en letterkundige beschaving ontkiemd zijn, in zijnen gloeienden stijl te hooren mededeelen. Honderden handen waren er uitgestrekt op den dag, toen het boek voor het eerst onder het publiek werd rondgedeeld; nadruk op nadruk vernieuwde spoedig de gelegenheid, om het zich aan te schaffen, en weldra was het door geheel *Europa* verspreid. Waarlijk, om zulk eene verwachting te weeg te brengen, moest men een Franschman wezen. Geprezen moest er nu ook worden, en in het werk van een man als *De Lamartine* viel natuurlijk veel te prijzen. Maar de kritiek bleef ook niet achter, en de aanmerkingen verdrongen bijna de lofspraken. Die zich herinnerden, hoe reeds voor het vertrek des dichters, zijne reisbeschrijving, onder welken vorm dan ook, was aangekondigd, als eene verbindtenis met eenen Boekhandelaar aangegaan, vonden in de betuiging volstrekt niet aan het publiek had gedacht, maar die enkel voor zich zelve had geschreven, eene van die schrijvers-streken, welke aan het werk wel niets van deszelfs waarde benemen, maar toch, ten aanzien van den schrijver, wiens persoonlijkheid in dit werk volstrekt niet van hetzelfde te scheiden is, eenen ongunstigen indruk maken. Een ander wees op den stijl van het werk, en verklaarde op dien grond die betuiging voor een klaarblijkelijke leugen. De schilderende beschrijvingen, gedagteekend uit *Athene*, *Bayruth*, *Jerusalem*, *Stamboul*, zeide hij, welke hier worden opgediacht schrevene bladzijden, met gekunstelde onachtzaamheid opgesierd. Weder anderen vonden de oordeelvellingen over vele zaken grillig, magtspreukig, ongegrond. Dat zelfs de tempel van *Theseus*, van *Minerva*, van *Jupiter* vreemd; maar dat hij onder den Griekschen hemel, voor eene godsdienst, waarvan schoonheid het hoofdbegrip was, de sombere gebouwen der middeleeuwen, de Domeken van *Reims*, *Keulen*, *Durham*, *Westminster* Oneindigen te doen bespeelen, dat, zeiden zij, verzaadt inderdaad al zeer zijn bijzonder karakter, iets op het werk te zeggen. » Er is geen rust in dat boek », zeide de hezadigde Engelschman, » de klanksleutel is te hoog gezet. Het is alles overdrevene opgetogenheid, of overdrevene minachting. Hij moege al zeggen: *J'abhorre l'effort en tout, mais surtout en admiration*; elke bladzijde van zijn boek is in tegenspraak met deze betuiging! Voor een sentimenteelen Franschman mag het boek goet zijn, maar de nuchtere Engelschman kan er onmogelijk mede sympathiseren.

» Een enkel hoofdstuk van zulke overgshaalde geestrijtheid, zoo bij geleendheid eens toegedeeld, zou al wel genoeg zijn, gelijk een enkel glaasje Maraschino; maar boekdeelen daarvan is even alsof men ons Maraschino bij bekens liet drinken, zonder ons iets anders te drinken te geven. » De onderzoekliedende Duitscher beweerde, dat de mededeeling der historische Dagboeken van *Fatalla Sayeghir* alleen voldoende was, om te bewijzen hoe weinig staat er te maken is op de redeneringen van een man, die zoo veel onwetendheid aan den dag legt omtrent het land, 't welk hij tot het onderwerp zijner beschouwingen heeft gekozen, dat hij zich die Dagboeken als een echt-historisch document heeft laten in de hand duwen. De zedige en grondige Hollander vond de zelfbehaaglijke uitvoerigheid, waarmede tallooze, voor den lezer nietsbeduidende, bijzonderheden worden medegedeeld, schier onverdraaglijk. Hij bewonderde overigens in zijnen *BilderdiJK* ook wel een dichter, die over alles op eenen beslissenden toon uitspraak deed, doch bij wien die aanmatiging op een langdurige en grondige beoefening van schier alle takken van menschelijke kennis steunde; maar hij kon niet nalaten het hoofd te schudden, als hij den sentimenteelen dichter, die zoo even u zijne mijmeringen en dweperijen over kunst, en oudheid en wijsbegeerte had medegedeeld, eensklaps de rol van staatsman zag aannemen, en, alsof hij in de Kabinetten der Diplomatie was grÿs geworden, het Russische en Engelsche en Fransche vraagstuk in het Oosten hoorde beslissen met eene verzekerdheid, welke *Nesselrode*, *Metternich* of *Talleyrand* zich niet zouden durven aanmatigen. » En », liet zich nog eene Hollandsche stem hooren, » op de zoo hoog geroemde Christelijke gevoelens van *De Lamartine* is al vrij wat af te dingen. » Hij doet zich in dit werk kennen als een volslagen Neoloog, en de kinderlijke vroomheid, welke hij in het eerste gedeelte van hetzelfde ten toon spreidt, lost zich in 't vervolg op in een bloot redenerend-godsdienstig Liberalismus. »

Zoo werd er over het werk van *De Lamartine* gesproken en gedacht, en geene dier aanmerkingen was geheel van allen grond ontbloot; maar desniettemin blijft het een boek, 't welk door niemand van eenigen letterkundigen smaak ongelezen kan worden gelaten, een merkwaardig boek in dezen tijd, waarin dichterlijk gevoel zoo schaars gevonden en zoo weinig geacht wordt. Het denkbeeld om van hetzelfde eene vertaling te leveren, moest dan ook al spoedig opkomen; evenwel spoediger in het hoofd eens uitgevers dan in dat van eenen lezer. De laatstgemelde toch, die in het boek zelf deze uitspraak had gelezen: » *De tous les livres à faire, le plus difficile, c'est une traduction*; » moest in die magtspreuk, hoe overdreven, in het algemeen genomen, toch veel waars vinden, met toepassing op het werk, waarin hij dezelve las. Hier toch zijn woorden en gedachten, als door het vuur des gevoels, zoo in elkander gesmolten, dat het bijna onmogelijk wordt die zoo te scheiden, dat, wanneer men de oorspronkelijke woorden, op zijde legt, daaraan niet iets van de gedachten blijft kleven, 't welk dus, bij eene overgieting, in den nieuwen vorm niet wordt wedergevonden: Overtuigend, dat eene vertaling der *Souvenirs* enz. van de *Lamartine* een allermoeijelijkst werk is, een werk waartoe, behalve groote bedrevenheid in de beide talen, dichterlijk gevoel en verbeeldingskracht ook bij den vertaler vereischt worden, nam Rec. het eerste deel der Nederduitsche Vertaling in handen, en dezelve hier en daar met het oorspronkelijke vergelijkende, vond hij zich in zijn gevoelens niet weinig bevestigd. De Vertaler toch heeft, door vele schoone plaatsen, getoond voor zijne taak bijzonder berekend te zijn, en men mag het veilig daarvoor houden, dat zijne overzetting niet ligt door eenige andere, in welke taal ook, overtroffen zal worden: en evenwel laat zij niet nog veel te wenschen over? Kon zij niet nog volkomener zijn? Rec. gelooft dat de verwaardiger zelf dezer vertaling in staat is, nog iets beters te leveren. Hij overtuigde zich slechts nog meer van de moeijelijkheid zijner taak en overhaaste zich niet. Rec. wenschte den Vertaler daartoe voor de volgende Deelen aan te sporen, en ten bewijze, dat deze aansporing niet geheel overbodig is, en niet uit hekelzucht geschiedt, mogen de volgende weinige aanmerkingen strekken. Van het straks gezegde, omtrent de moeijelijkheid om de gedachten van het oorspronkelijke zuiver en geheel over te brengen, vindt men al aanstonds een voorbeeld in de inleiding of Inlichting bl. VI. alwaar *De Lamartine*, van de studien, welke hij in het Oosten gemaakt heeft betrekkelijk de Godsdiensten, de Geschiedenis enz., zegt: *Ces études — forcent l'homme à revenir sur ses pas, à scruter ses convictions sur parole, à s'en formuler de nouvelles.* Deze woorden zijn in het Nederduitsch dus overgezet: *Die studien — noodzaken den mensch, om op zijne schreden terug te keeren, om zijne op woorden gegronde overtuiging te toetsen, en zich eene nieuwe te ontwerpen.* Volgens de beteekenis der gemeenzame spreekwijze *sur parole*, wordt door *convictions sur parole* datgene verstaan, wat men in vroegeren leeftijd, op het zeggen van anderen, op gezag, op goed geloof, heeft aangenomen, zonder genoegzame kennis, om zelf over de waarheid te oordeelen, en dit denkbeeld wordt niet uitgedrukt door het Nederduitsche *s'en formuler* een diepere beteekenis: men moge in rijperen leeftijd tot nieuwe overtuigingen komen, de vormen en uitdrukkingen, door het gebruik en het kinderlijk geloof geheiligd, kunnen daarom geëerbiedigd worden. Dit denkbeeld ligt in de Fransche woorden opgesloten, en het is vatbaar voor gevolgtrekkingen; maar de Nederduitsche vertaling heeft er niets van. Een ander voorbeeld is het volgende. Bladz. 4 wordt geovereroing, *aan zijne kinderen rechtschapenheid en deugd in te boezemen. Welk een land, volgt daarop in de vertaling, waar men in alle voortreffelijke inrigting; waar de familien medewerken tot het voorstaan enz. — van reinheid van zeden en edelaardigheid van gevoelens.* Hier moet bij den lezer de vraag rijzen: Welke inrigting wordt hier bedoeld, waarvan de voortreffelijkheid geroemd wordt? het moet de inrigting van het zoo even geroemde land wezen, waar de familien medewerken, enz. Maar het daar, *que celle de la famille, qui protège — la sainteté des moeurs* enz.; en hiermede wil de schrijver dit te kennen geven: niet in de Staatsmaat in de huisgezinnen, door die Goddelijke instelling, dat er huisgezinsbewaard: *Welk eene voortreffelijke instelling is het huisgezin!* Men geheel is verloren gegaan. Onder de aanteekeningen, welke Rec. al hierzende en vergelijkende gemaakt heeft, valt zijne aandacht nog op de volgende plaats. Het trof den reizenden Dichter, dat er 's avonds aan boord

der schepen niet meer, als voorheen, geboden werd. Die aardwormen — verwaardigen zich niet, zegt hij, hem te noemen, die zich wel verwaardigen hen te scheppen; en waarom dat? dewijl deze lieden een uniform dragen, dewijl zij een zeker getal sterk zijn, en dewijl zij zich Franschen der negentiende eeuw noemen! In de woorden dewijl zij een zeker getal sterk zijn heeft de Vertaler het oorspronkelijke niet begrepen; het luidt dus: *parqu'ils calculent jusqu'à une certaine quantité de nombres*, dat is: dewijl zij tot eene bepaalde hoeveelheid getallen weten te rekenen, doelende de schrijver hier daarop, dat zij zich verhoovadigen op hun verstand, 't welk hen, door berekening, geleerd heeft, het grondeloos en verraderlijk bed der zee onbeschroomd te bevaren. De beperkte ruimte van dit Dagblad veroorlooft Rec. niet, om uitvoerig te wezen, maar hij moet nog een paar voorbeelden aanhalen uit de dichtmatige stukken, welke in het werk voorkomen, omdat hij aan de vertaling van dezen geenszins den lof kan toekennen, welke het overige verdient. Hier toch is, bij het overgieten, van de fijnste geesten veel verloreu gegaan, en op meer dan eene plaats ontvangt men, voor eene nieuwe gedachte beeldrijk uitgedrukt, bij den Vertaler weinig meer dan fraaklinkende woorden. Zeer fraai is bij *De Lamartine* in zijn *Afscheid aan Marseille* de gelijke aanhef in eene reeks van strophen, *Je n'ai pas touché, Je n'ai pas navigué, Je n'ai pas entendu, Et je n'ai pas marché, Et je n'ai pas bouché*, waaraan de Vertaler, tot groot nadeel der duidelijkheid en kracht, eene geheel andere wending heeft gegeven; maar onbegrijpelijk is het, dat hij het beeld, ontleend van de bekende uitdrukking, waarmede de kameel in het Oosten, onder den naam van woestijn-schip wordt bestempeld, in de twee volgende fraaie regels vervat, geheel heeft kunnen verwaarlozen.

» Je n'ai pas navigué sur l'océan de sable
 » Au brant assoupissant du vaisseau du désert,

waarvoor hij enkel dit algemeene heeft:

» Zij (mijn ziel) streeft mij suichend voor, bij 't schrikbaar zonnepoosten,
 » Des zandwoestijnen door en 't hart der wildernis.

Even zoo hebben de daarop volgende regels al het schildercachtige van het oorspronkelijke verloren en in plaats van het zacht geruisch van het klapperende tentdoek, waaronder de Dichter zich beklagt de droomen van Jacob niet te hebben nagédroomd.

» Je n'ai pas —
 » — la nuit, au doux bruit des toiles palpitantes
 » Révé les rêves de Jacob,

geeft de Vertaler ons geheel iets anders, en zegt:

» Mijn ziel,
 » Droomt Jacobs droomen nu, in 't schitterschoon verloren
 » Van 't tintlend starfagest?

even als of hij *toiles* met *doiles* verward en op het *doux bruit* maar niet gelet had. Op gelijke wijze is aan het slot van dit dichtstuk, de vergelijking van de haven van *Marseille* bij een adelaarsnest geheel verloren gegaan. Overfraai zijn bij *De Lamartine* de volgende regels in het dichtstuk aan zijn zwager *Montherot*:

» J'attends donc plus de moi ces vers où la pensée,
 » Comme d'un arc sonore avec franc élançe,
 » A son sein dans mots percés vibrant à l'unisson,
 » Bâtonne complètement aux caprices du son!
 » Ce froid écha des vers répugne à mon oreille.

Eene echte dichtertijbe beschrijving van het *Cham* en wat geeft ons de Vertaling daarvoor? het afgeketen beeld van een Keurslijf, en de volgende ongehaltige regels:

» Wacht dus niet meer van mij, dat ik voortaan mijn zangen
 » In 't edgeloopen Keurs van 't rijm zou willen prangen,
 » Dos heb ik dat gevoel voor ander oren zij,
 » Die weerslank heeft in 't mijns niets lieflijks meer voor mij.

Doch genoege. Die ziele overtuigen wil, het beeld de poëzij van *De Lamartine* bij deze overzetting heeft, heeft beide ziele slechts zuchtig te vergeleken. Door deze afwijkingen wil Rec. echter niets aangenomen hebben van den lof, die aan het overig gedeelte dezer Vertaling toekomt; hij wil alleen den Vertaler opwekken, om nog meer oplettendheid te gebruiken bij het meer zijns werk, als 't ware te kneden en te herkoeden. Dan wil hij ook die stijfheid knippen vernijden, welke den Lezer ieder oogeblik herinnert, dat hij eene vertaling leest. Dan zal hij, door eene onbedachte vertaling van woorden, den schrijver geene andere gedachten dan water aan bij bedocht heeft, gelijk in de woorden op bladz. 15. *Mijn verdeelding hield naar zeden en woestijnen, naar de bergen en de zeden van het Oosten naar het spoor der Godheid*, als of in het *Wesen* een spoor der Godheid te vinden ware. Ook moet den vertaler in de oplettendheid worden aanbevolen ten aanzien van Oudheid- en Aardrijkskundige bijzonderheden, waarvan in het werk gesproken of waarop gewaagd wordt. In het *Wischetel aan Marseille* wordt *cette terre de Cham*, welke *premier empire* geheel verkeerd vertaald door *land van Cham*, *Land van Cham* is en nu heeft dus ook den daarop volgende regel niet kunnen bevaren, den in overhaast heeft gelezen: *Dont Dieu périt le cœur humain*.

Op bladz. 90 noemt hij het *Forum* van *Athens* en niet den raad van de *Griekse kapitaal*. Bladz. 91 verwart hij *Romans*, eene landstreek van *Italië* met *Romanie* een gedeelte van *Turkië* en *Griekland*. De Spaansche stad *Cordova* wordt *Cordua* genoemd, en men's dergelijke vanaauwkeurigheden van minder belang. Nog eens, ten slotte, de Vertaler heeft door dit Eerste Deel getoond, de niet alledaagsche bekwaamheid te bezitten om, bij meerdere inspanning, eene voortreffelijke vertaling van *De Lamartines* werk te leveren, en daartoe worden hem ook de volgende Deelen, de n odige krachten toegeworpen.

De plaats van **CONNECTOR** bij de **Duitsche Scholen** binnende de **Stad Oosterhout**, Provincie Noord-Brabant, opeggelassen zijnde, zoo werden van wege **Confereren** alle degene, dewelke ambtlieden mochten bezitten, te vermelden, uitgenoodigd, sich voor of uiterlijk op den **15 September 1835** met overlegging der nodige bewijzen, betreffende hunnen graad te de **latere**, **omdat** en **adellijk** gedrag, aan dezelve te adresseren.

Te Breda bij **BRONSE & COMP.**

De **inwendige** voor **den** **Land** **Confectoraal**, bestaat in een **Landelijk** **Traktement** van **ƒ. 250**, en **van** **de** **Gemeente** **ƒ. 100**, **beide** **van** **het** **Ministerij**.

Wordende men verzicht, **aan** **de** **Adressen** **postorij** in te zender.

In plaats dat het **STOOMJAGT DE PRINSES MARIANNE** zal hwaren, zooals op de **Afvaartlijst** over de laatste 4 maanden dezes jaars is aangekondigd

VAN MIDDELBURG,

Dingsdag den 22sten September, 's morgens ten 4 uur.

VAN ROTTERDAM,

Woensdag den 23sten September, 's morgens ten 4 1/2 uur.

Is later de Afvaart bepaald,

VAN MIDDELBURG,

Woensdag den 23sten September, 's morgens ten 4 uur.

VAN ROTTERDAM,

Donderdag den 24sten September, 's morgens ten 5 uur.

HJ BROESE & COMP., TE BREDA,

is verkrijgbaar:

NOËL ET DE LA PLACE, LEÇONS FRANÇAISES DE LITTÉRATURE ET DE MORALE. Vingt me édition. Un gros volume grand in 8°, superbement imprimé sur beau papier velin, viz. . . . . ƒ. 3.50.

Cette nouvelle édition d'un ouvrage généralement estimé, dont la grande utilité pour la connaissance des chefs-d'oeuvres de littérature française est suffisamment reconue, et qu'on ne saurait par conséquent trop recommander tant à MM. les Instituteurs qu'aux jeunes gens qui désirent se former dans la langue française, est augmentée de notes, d'un liste biographique des auteurs cités et d'un résumé de l'histoire de la littérature française par A. Baron, professeur de littérature générale au musée et de rhétorique à l'athénée royal de Bruxelles.

Chez les susdits *L'bras* et l'on trouve:

UNE COLLECTION DE MANUELS, ENCYCLOPÉDIE DES SCIENCES ET DES ARTS.

FORMAT IN-8.

PAR UNE RÉUNION DE SAVANS ET DE PRATICIENS.

Tous les traités ou Manuels que contient cette collection se vendent séparément, pour des prix très modiques.

Heeren Boekhandelaars die nog Exemplaren over hebben van het werkje **DE HALLEYSCHIE KOMMET EN HARE WEDERKOMST IN 1835**, door den Heer **G. de Pontecoulant**, en vermeenen dezelve niet te zullen plaatsen, worden verzocht dezelve ten spoedigste onder couvert van den Heer **W. BRONSE & COMP.**, te Amsterdam, terug te zenden aan de Uitgever **BRONSE & COMP.**

Beursprijs der Effecten, te Amsterdam.

DINGSDAG, den 1sten September

	Laagste koers.	Hoogste koers.	Koers van heden		Laagste koers.	Hoogste koers.	Koers van heden
NEDERLAND p.Ct.				Dito 1835	100	100	100
Week. Schuld 2 1/2	53 1/2	54 1/2	54	Cert. dito 1835	99 1/2	99 1/2	99 1/2
dito dito 5	101 1/2	102 1/2	101 1/2	Obi. te Lond.			
Uitgestel. dito.	1 1/2	1 1/2	1 1/2	Cert. te Hamb.	5		
Kansbil. dito.	23 1/2	24	23 1/2	Ins. in Assig	6	68	68
Amort. Synd.	98 1/2	99 1/2	98 1/2	Certific. dito	6	68 1/2	68
Dito dito 3 1/2	77 1/2			POLEN.			
Schatkistbil. 4				Aand. L. fl. 300	121	121 1/2	
Hand. Maats. 4 1/2	108 1/2			PARISSE.			
Nieuwe Dito. 4 1/2	101 1/2			Dito dito R. 50.	104		
FRANKRIJK.				Neg. L. 1830. 4			
Ins. Grooth. 3	79 1/2			OSTERRIJK.			
ERDOLAND.				Aand. L. 100			
Dito p. 3 Aug. 3				Dito dito 250 1/2			
SPANJE.				Metallic.	5		
Per. R.E. Ams. 5	32 1/2	33 1/2	32 1/2	Dito 1. gen.	5		
Dito 1000. 3	20 1/2	21 1/2	20 1/2	Dito 2. gen.	5		
Fransche Ultg.	14 1/2	15 1/2	14 1/2	Obi. Goll & C.	5		
Ort. B. Lond. 5	29 1/2	30 1/2	29 1/2	Dito.	4		
Engelsch. Ultg.				Cert. Stadsb.	2 1/2		
PORTUGAL.				Wven. B. act. 3			
Obi. te Lond.	5			N. Wven. Aand.			
Dito dito 3				DINEN.			
NARRES.				Leen te Lond. 3			
Certific. dito 5	90			BRASILIË.			
Dito Frick & C.				Dito Rolsch. 5	82 1/2		
Leen Lond. R. 5				Russ. Pa. Aand.			
RUSSIË.							
Obi. te Lond. 5	108 1/2	108 1/2	108 1/2				

Beeldrukers en Boekverkoopers.